

згідно з міжнародними стандартами операція в іноземній валюті – це операція, яка визначається (чи потребує розрахунків) в іноземній валюті, включаючи операції, що виникають, коли суб'єкт господарювання: а) купує або продає товари чи послуги, ціна на які визначена в іноземній валюті; б) позичає або надає у борг кошти, якщо суми, які підлягають сплаті або отриманню, визначені в іноземній валюті, або в) іншим чином купує або ліквідує активи або бере на себе зобов'язання, визначені в іноземній валюті, чи погашає їх [3]. Вітчизняний стандарт дає схоже трактування операціям з іноземною валютою як операціям, що здійснюються в іншій валюті порівняно з тією, в якій ведуть бухгалтерський фінансовий облік та складають бухгалтерську звітність. У П(С)БО 21 також надаються приклади, проте перелік обмежується операціями, пов'язаними з експортом або імпортом товарів, інвестиціями, одержанням або виплатою дивідендів, відряджень за кордон тощо, проте не наведено критерії, за якими ті чи інші трансакції відносяться до операцій в іноземній валюті [4].

Серед науковців заслуговують на увагу погляди С.Ф. Голова, що перекликаються з нормами МСБО 21, який називає операцією в іноземній валюті господарську операцію, вартість якої визначена в іноземній валюті або яка потребує розрахунків в іноземній валюті.[5, с. 756]. В.Ф. Палій [6, с. 462] розглядає операції в іноземній валюті з точки зору дій з активами та пасивами підприємств як господарську операцію з майном і зобов'язаннями організації, оцінка яких виражена в іноземній валюті; виконання розрахунків також передбачається в іноземній валюті. Проте це визначення не враховує дії з об'єктами, які обліковуються на позабалансових рахунках, наприклад, переробку давальницької сировини для нерезидента.

Таким чином, вважаємо, предметом валютних операцій виступають валютні цінності, складовими яких є іноземна валюта, отже, операції в іноземній валюті відповідно виступають різновидом валютних операцій і є вужчим поняттям. Підсумувавши погляди вітчизняних науковців та взявши до уваги положення Декрету КМУ, наведемо власне трактування валютних операцій як операцій суб'єктів валютних відносин з валютними цінностями, що реалізуються через угоди на валютному ринку, у процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності суб'єктами господарювання та внаслідок руху валютних цінностей на територію України та за її межі, за винятком операцій у національній валюті між резидентами. Операції в іноземній валюті являються окремим видом валютних операцій, інструментом яких виступає іноземна валюта, платіжні засоби чи фондові цінності, виражені в іноземній валюті.

Література

1. Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.
2. Гарбінська А. В. Система валютних операцій як об'єкт валютного контролю // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2009. – № 4(47). – С. 212-219.
3. Міжнародний стандарт фінансової звітності 21 «Вплив змін валютних курсів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – Х.: Фактор, 2007. – 976 с.

Марія ГОРБАТЮК
Березнівський лісовий коледж

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЗА МІСЦЯМИ ВИНИКНЕННЯ ТА
СФЕРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ДЕРЕВООБРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ**

Основним мотивом діяльності будь-якого підприємства в ринкових умовах є максимізація прибутку. Отримання найбільшого ефекту з найменшими витратами, економія природних, трудових, матеріальних і фінансових ресурсів залежать від того, як підприємство вирішує питання управління витратами. Витрати є головним фактором, який впливає на обсяг пропозиції.

Складність організаційної структури та велика кількість господарських операцій, які здійснюються на сучасних деревообробних підприємствах, вимагають пошуку гнучких систем управління з метою зниження витрат. Тому виникає необхідність ведення обліку за місцями виникнення та сферами відповідальності.

Досліджуючи проблему класифікації витрат за місцями виникнення та сферами відповідальності, можна зробити висновок про відсутність єдності поглядів провідних вітчизняних та зарубіжних економістів щодо цього питання. Пропозиції щодо теоретичного та практичного вирішення висвітлені у наукових працях М. Т. Білухи, Ф. Ф. Бутинця, С. Ф. Голова, З. В. Задорожного, В. Б. Івашкевича, Є. В. Калюги, Я. Д. Крупки, М. В. Кужельного, В. О. Ластовецького, Н. М. Малюги, Л. В. Нападовської, С. О. Ніколаєвої, В. Ф. Палія, М. С. Пушкаря, В. С. Рудницького, Я. В. Соколова, В. В. Сопка, Є. С. Хендріксена, Ч. Т. Хорнгрена, Дж. Хігінса, Дж. Фостера.

Місце виникнення та сфера відповідальності як поняття науковці тлумачать по різному, переважна більшість розрізняє ці два поняття, однак не вбачає різниці між ними. Як свідчить дослідження, існують суттєві розбіжності у визначенні самих понять „місця виникнення витрат” та „сфери відповідальності”.

Так, професор С. Ф. Голова ототожнює ці поняття, вважає, що місце виникнення витрат – це центр відповідальності, керівник якого контролює витрати, але не контролює доходи й інвестиції в активи центру [1, с. 67].

Подібну позицію займає проф. Л. В. Нападовська, яка вважає, що центром відповідальності є існуючі структурні елементи діяльності на чолі з відповідальним керівником [2, с. 234].

Ф. Ф. Бутинець стверджує, що місце виникнення витрат – сегмент діяльності підприємства, в якому виникають витрати [3, с. 45], при цьому під сегментом слід розуміти економічну та інформаційну одиницю, в рамках якої регулярно порівнюються можливості та фактична їх реалізація по витратах.

Чітку межу між місцями виникнення витрат і сферами відповідальності провела Т. П. Карпова. Вона основною відмінністю вбачає наявність у сфер відповідальності входів (витрати) і виходів (продукція, послуги), а місця виникнення витрат передбачають вимірювання тільки витрат без визначення виходу продукції [4, с. 284-286].

І. Б. Садовська вважає, що за допомогою обліку витрат за сферами відповідальності можна суттєво посилити функцію контролю рівня витрат і собівартості продукції на кожному етапі виробництва, забезпечити прийняття виважених та своєчасних рішень на різних рівнях, що в сучасних умовах функціонування підприємства є досить актуальним [5].

На нашу думку, сфера відповідальності найчастіше є ширшим обліковим поняттям і включає кілька місць виникнення витрат. Характерною особливістю лісопилно-деревообробних підприємств, що впливає на склад витрат, є їх організаційно-технологічна структура. Продукція деревообробних підприємств є результатом діяльності таких підрозділів: основне виробництво (лісопиляння) та обслуговування основного виробництва (ремонтне, інструментальне, енергетичне, транспортне, складське господарства). Кожен структурний підрозділ виконує свої технологічні функції відповідно до виробничого призначення. При цьому, більшість непрямих витрат можна ідентифікувати з відповідним структурним підрозділом. Тому застосування даної класифікаційної ознаки є доречним.

Метою групування витрат деревообробних підприємств за місцями виникнення є відображення ролі кожного окремого структурного підрозділу в собівартості

продукції. Групування витрат за місцями їх виникнення необхідне для організації обліку результатів діяльності окремих підрозділів.

Поєднуючи основні види діяльності (переробка-збут) та функціональну концепцію поділу, найкращим варіантом, на нашу думку, є організація обліку та управління за сферами відповідальності, що збігаються з вказаними підрозділами підприємств, в розрізі основних процесів операційної діяльності.

Цехи основного виробництва здійснюють переробку лісоматеріалів. Їх можна розглядати за попроцесним принципом. Це – розробка хлестів, лісопиляння (окорювання сировини, розпилування колод), сушильні дільниці, внутрішньозаводська переробка. Ці підрозділи можна розглядати як систему, що має свої входи і виходи. Всі допоміжні та обслуговуючі цехи доцільно віднести до місць виникнення витрат, оскільки вони надають свої послуги кільком або всім структурним підрозділам (ремонт обладнання, будинків, споруд, виготовлення інструменту і запасних частин, виробництво власної електроенергії, міжцеховий і внутріцеховий транспорт, зберігання запасів сировини, пального, напівфабрикатів та їх транспортування). Проте, ні один з них не має прямого зв'язку з виробництвом і реалізацією продукції, тобто немає виходу. Те саме стосується підрозділів невиробничої сфери та підрозділів сфери соціально-культурного обслуговування.

Отже, проведенні дослідження продемонстрували, що побудова обліку за місцями виникнення витрат та сферами відповідальності дозволяє децентралізувати управління витратами, спостерігати за їх формуванням на всіх рівнях управління, використовувати специфічні методи контролю витрат з урахуванням особливостей діяльності кожного підрозділу, виявити винуватців непродуктивних витрат і, в кінцевому підсумку, істотно підвищити ефективність господарювання. Одним із основних факторів, від якого залежить успішне досягнення цієї мети, є ефективне функціонування системи управління витратами.

Література

1. Голов С. Ф. *Управлінський облік: підруч.* / С. Ф. Голов. – К.: Лібра, 2003. – 704 с.
2. Нападівська Л. В. *Управлінський облік: [монографія]* / Л. В. Нападівська. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. – 450 с.
3. Бутинець Ф. Ф. та ін. *Бухгалтерський управлінський облік: За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця.* – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2005. – 480 с.
4. Карпова Т. П. *Основы управленческого учета: учеб. пособ.* / Т. П. Карпова. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 392 с.
5. Садовська І. Б. *Критерії визначення чинників побудови бухгалтерського обліку витрат: управлінський аспект* / І. Б. Садовська // *Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету.* – Луцьк, 2008. – №5. – Ч. 2. – С. 368-376. – (Економічні науки: серія «Облік і фінанси»).

Юлія ГОФЕРБЕР

Київський національний торговельно-економічний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТУ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Суттєвим кроком в розвитку ринкової діяльності підприємств є організація маркетингової діяльності на всіх рівнях управління. Сучасні ринкові умови та глобалізаційні процеси актуалізують необхідність розробки та впровадження нових підходів до ведення та організації такої діяльності організацій. Використання нових методів, процедур, досвіду та практики дає можливість досягти найефективнішого результату для підприємств при жорсткій конкуренції на ринку. Тому, запровадження та проведення аудиту в системі управління маркетинговою діяльністю, який на даний час не має належного попиту, свідчить про перспективу розвитку дієвості менеджменту об'єкта перевірки.